

מסע אל ארץ לא נודעת

אלפי שנים מפרידות בין מצודת הורדוס למקום ההתבודדות של הנזיר הנוצרי הראשון. סיור בארץ יהודה – מגן לאומי הרודיון לשמורת הטבע נחל חריטון

כתיבה: נתן מרקוס, צילום: דורון ניסים

אי אפשר לפספס את ההרודיון: מצודת מדבר מלכותית ומעוררת דמיון, שאפשר לחזות בה ממרחקים. האנשים והתקופות התחלפו: מהורדוס מייסדה, דרך הנציבים הרומיים-ביזנטיים שבנו בה את בתיהם, ועד המטיילים של ימינו. בתחילת המאה השביעית, בעקבות הכיבוש הערבי, התרוקן המקום מיושביו. במאה ה-15 הפכה הפנינה הארכיטקטונית למושא מחקרם של ארכיאולוגים, וכיום שוכנים סביב להרודיון יישובים יהודיים ותושבים ערבים משבט התעמרה.

אל בורות המים: מסלול רגלי

מירושלים נוסעים בכיוון היישוב אפרת ועוקבים אחר השילוט לגן לאומי הרודיון. בימים אלה נפתח כביש חדש שמוביל מירושלים להרודיון, דרך הר חומה. צירי התנועה באזור מאובטחים על ידי הצבא. באתר הגן הלאומי ניתן לצפות בשרידי ארמון המבצר המרשים של הורדוס, ואפשר גם לבקר בשרידי כנסיות מהתקופה הביזנטית. לאחרונה התגלה באתר קברו

נחל חריטון

של המלך הורדוס, אך האזור עדיין לביקורי קהל. משך המסלול כשעתיים, אורכו כשישה קילומטרים והוא מיועד למיטיבי לכת. המסלול הרגלי מתחיל בחניית הגן הלאומי, ממנה יורדים לאורך כביש הגישה ופונים שמאלה (דרומה) בעיקול הכביש, לעבר דרך עפר המובילה אל חוות "שדה בר". עוקפים את החווה, והולכים על השביל המקביל לגדרותיה עד שמגיעים לכביש האספלט, המוביל ליישוב נוקדים. חוצים את הכביש ויורדים בשביל הכחול אל הגיא, המוביל אל נחל תקוע (נחל חריטון). לאחר הליכה של כ-350 מטרים מתחילת ערוץ הנחל מגיעים לבור מים עתיק, שעל פתחו מונחת חוליה. בורות המים מחוברים ביניהם במערכת מחילות מתקופת בר כוכבא. המחילות מוארות ואפשר לפסוע בהן בהליכה זקופה. בחורף מתמלאים בורות המים מנגר מי גשמים, שתושבי האזור משתמשים בהם עד היום להשקות את העדרים. כמו בפתגם, גם כאן, "אין הבור מתמלא מחולייתו" – המים אינם זורמים ישירות לתוך פתח הבור אלא מטפסים על פני הסלע ומתנקזים אל הבור.

נמשיך אל המצוק המזרחי של נחל תקוע, דרך השביל המסומן בכחול. מכאן אפשר לראות שבסלעי הגיר הקשים נוצרו מצוקים ודרגשים יפים, בית לשפני סלע ועופות דורסים למיניהם. מערוץ הנחל נטפס במעלה תלול: סימון השביל הופך שחור, בדרך אל מנזר חריטון.

מספרים על חריטון, הנזיר הנוצרי הראשון בארץ ישראל שחי כאן במאה הרביעית לספירה, כי בדרכו מיריחו לירושלים התנפלו עליו שודדים וכלאוהו במערה. חריטון, לפי הסיפור, ניצל הודות לנחש שהטיל את

ארסו לתוך כוס היין של החוטפים. לזכר הנס, הקים הנזיר את מנזר פארן שבנחל פרת ואחריו גם את מנזר חריטון. ממנזר חריטון מוליך שביל אל פתח מערת חריטון, הידועה כמערה הקארסטית הגדולה בישראל. מחילותיה ארוכות במיוחד והיא מתפתלת לתוך אולמות ופרוזדורים, חלקם מחייבים זחילה. כדאי להגיע לכאן בליווי מדריך שמכיר את המקום היטב, וחובה להצטייד כנדרש: בפנסים, במים, בחבל, ובמפה. חריטון עצמו הרבה בהתבודדות, וניתן עדיין לצפות בתאי ההתבודדות ("לאורות") שהשאירו הוא וממשיכיו במצוקי הנחל. מהכניסה למערה נמשיך ליישוב תקוע, שבגדה המערבית של הנחל.

הרודיון ברכב

אפשר לטייל בהרודיון ובסביבותיו גם ברכב. יוצאים מחניית הגן הלאומי ונוסעים לכיוון היישוב נוקדים שלמרגלותיו. פונים אל דרך עפר הנמצאת במרחק כ-300 מטרים משער היישוב, בכיוון דרום-מערב. נוסעים כקילומטר אחד ועוצרים בנקודת תצפית, סמוך למגדל המים של היישוב. אפשר להשקיף מכאן אל הנוף עוצר הנשימה של שמורת טבע נחל חריטון. הפתחים הרבים הנפערים לעיני המתבונן בגדה המערבית של הנחל הם כניסות לתאי הנזירים.

את פתח מערת חריטון ניתן לזהות לפי שני לוחות הסלע העומדים לפתחה, מעין לוחות ברית. ובתוך השלווה המדברית, להקות של טריטרמיות מקננות בנקיקים ובשקעי הסלע, מוסיפות פסקול לתמונה הקסומה. מנוקדים אפשר להמשיך מערבה, ליישוב תקוע ולערוך משם תצפית.

* הכותב הוא מנהל גן לאומי הרודיון.